

Udsathed som delvist forbundne socio-materielle aktører

- *En socialpædagogisk ungdomspædagogik som translation*

Abstract

Artiklen rammesætter udsathed i ungdomslivet gennem aktør-netværksteori, hvorved udsathed tegner sig igennem forbindelser og komplekse samspil mellem historiske politiske dokumenter, faglige analyser og diskussioner samt et socialpædagogisk opsøgende og udegående klubarbejde, der genaktualiseres med Coronapandemien.

Igennem analysen får vi blik for forskellige konfigurationer af udsathed som sammenvævet med pædagogisk praksis bevirker at vi skal være forsigtige med alt for fastlåste ideer om udsathed. Desuden bemærkes en genopdagelse af en socialpædagogisk ungdomspædagogik igennem aktør-netværksteori som forfatteren ser som *Translationspædagogik*.

Indledning

Et omfattende internationalt litteraturstudie dokumenterer fritids- og ungdomsklubbernes effekt if. til udsathed og trivsel (Petersen et. al 2019). Metoden *opsøgende og udegående klubarbejde* har været set som en del af klubområdets reservoir af metoder i den socialpædagogiske ungdomspædagogik (Hensen et. al 1994, Socialministeriet, 1998, Klitgaard og Pihl-Hansen, 2001). Som et led heri at kunne analysere og vurdere ungegruppe- og ungdomsmiljøer for ressourcer og problemer i relation til lokalområder (Socialministeriet, 1998, Larsen, 2015, s. 103-104), bl.a. benævnt som Det Sociale Landkort (DSL) (Larsen, Gundelach og Sørensen, 2006, Fredericia Kommune 2008)

Denne artikel placerer sig teoretisk og metodisk, med sit teoretisk afsæt i Aktør-Netværksteori (ANT) på en lidt utraditionel måde i det ovennævnte felt. Helene Ratner har behandlet emnet udsathed, med afsæt i folkeskolen (Ratner 2018). Derudover har søgninger hos det Kgl. Biblioteks databaser kun resulteret i, udover ovennævnte fra Ratner, to andre udgivelser af undertegnende (Larsen 2015; 2021). Lad os kaste et nærmere blik på denne, i dansk sammenhæng, nyere sociologiske teori (Latour 2008).

Artiklens teoretiske og empiriske grundlag

Med ANT får vi en antagelse om, at alle fænomener i verden, uanset størrelse eller art, kan undersøges med det samme sæt af begreber: **Aktør, netværk og translation** (Ratner: 2018 s.7). Lad os kaste et nærmere blik på disse grundbegreber i ANT.

Aktant. Både humane og non-humane er synonyme under begrebet aktant, og aktanter kan, uanset form, handle i et netværk. (Teorien hedder Aktør-Netværksteori, men da aktører ofte giver associationer mod det rent menneskelige, bruges begrebet aktant). Aktanter skabes og/eller transformeres gennem de netværk, de indgår i. Således er aktanter kun noget i kraft af de relationer, de indgår i med andre aktanter i et netværk. En aktant har status som aktant, såfremt aktanten kan påvirke netværket eller tilskrives en status heri (Latour 2008 s. 70, Ratner 2013 s. 43-47).

Netværk. Netværk (humane som non-humane) opstår, når der skabes forbindelser mellem aktanter. Netværk skal med ANT forstås som et processuelt begreb og ikke som en fast struktur, der danner rammer om aktører. Netværkets dynamik kan ses ved de forbindelser, der skabes til nye aktanter og den medførende ændring af netværket, der kan blive stærkere eller svagere eller træde frem på anden vis (Latour 1999 s. 15, Ratner 2013 s.41).

Translation. Translation betyder, at en aktant eller et netværk forskydes eller ændres. Translation kendetegner alle netværks tilblivelse, forandringer og vedligeholdelse. Begrebet giver ANT sin processuelle og relationelle karakter. Processuelle, fordi aktanter og netværk kræver vedligeholdelse for at bevare deres stabile identiteter – vedligeholdes de ikke bliver de skrøbelige. Relationelle, fordi aktanter kun eksisterer i kraft af deres relationer til andre aktanter. Derfor kan man ikke forstå hverken netværks- eller aktantbegrebet uden translation (Latour 2008 s. 47, Ratner 2013 s. 47).

Translation virker gennem forskellige momenter. For at kunne opspore netværks tilblivelse og dermed momenter af translation har vi brug for en række hjælpebegreber. Tre af disse momenter benævnes **problemativering, interessering og indrullering** (Callon 1986 s. 70-74), som er de tre hjælpebegreber, der ligger til grund for denne artikels analyse. Der findes også et fjerde hjælpebegreb; mobilisering, men dette ses der bort fra i denne artikel. Lad os kaste et nærmere blik på disse hjælpebegreber i ANT's translationsbegreb.

Problemativering: Momentet, hvor aktanter definerer en problematik således, at også andre aktanter bliver en del af problematikens netværk. (Callon 1986 s. 70, Ratner 2013 s. 48). F.eks. når et udviklingsprojekt om opsøgende og udegående klubarbejde, på baggrund af Corona, vil arbejde med analyse og kortlægning af ressourcer og problemer i ungdomslivet i lokalområdet, formuleret i en projektansøgning. Herved gøres f.eks. en historisk politisk vejledning om klubtilbud og projektansøgningen (begge som aktanter, der nu forbindes) til en del af netværket, idet aktanterne, *analyse og vurdering af ungdomsliv i lokalområder* findes i denne vejledning.

Interessering: Aktiviteter, hvor en aktør forsøger at pålægge og stabilisere identiteten hos aktørerne i et netværk (Callon 1986 s. 71, Raner 2013 s. 48). F.eks. når en historisk vejledning om klubtilbud pålægger både kommunalpolitiske beslutninger om klubtilbud samt klubmedarbejdere at beslutte og agere på baggrund af analyser og vurderinger om ungdomsliv i lokalområder.

Indrullering: De forhandlinger og magtkampe, der finder sted som resultat af interessering (Callon 1986, s. 74. Ratner 2013 s. 49), f.eks. når fritids- og ungdomsklubmedarbejdere sendes på gaden, i lyset af Coronas nedlukning af samfund, som gadeplansmedarbejdere for at følge udsathed i ungdomslivet i et nedlukket samfund og dermed (måske) tages ud af sin vante sammenhæng, hvilket kan føre til fagpolitiske forhandlinger og kamp om løn.

ANT er velegnet til at undersøge, hvordan udsathed bliver til i forbindelser til klub- og ungeområdet. Dette er vigtigt, fordi vi hermed kan undersøge, hvordan der findes mange forskellige former og konfigurationer af udsathed, som er sammenvævet med klub- og ungeområdets institutionelle, politiske og faglige praksis. Når vi ikke tager udsathed for givet i en teoretisk abstraktion via et begreb om udsathed, giver det os mulighed for at forholde os mere normativt til, hvordan disse konfigurationer spiller ind i praksis på (u)hensigtsmæssige måder.

Empirisk grundlag

Valget af dokumenter har været styret af et aktuelt udviklingsprojekt og historiske centrale dokumenter som fremlagt i et display, der synliggør stabiliserende dokumenter for fritids- og ungdomsklubområdet i Danmark (Larsen 2015 s. 51-52).

Vi går historisk til værks, fordi udviklingsprojektet havde til formål at udvikle det opsøgende og udegående klubarbejde. Netop denne funktion og opgave forbindes til klubområdet i 1990'erne. Hermed kan der være vigtige værdier og forståelser at hente i historien, som afsæt for den genopdagelse og udvikling af opgaven som projektet stod over for og i forhold til analysen af udsathed. På denne baggrund er følgende dokumenter udvalgt:

”Opsøgende klubarbejde, for hvem, hvorfor og hvordan” (anonymiseret). En projektbeskrivelse og ansøgning til BUPL's udviklingspulje i 2021 fra et kommunalt klubområde i Danmark. Fra dette projekt er udvalgt et referat som forholder sig til og kommunikerer DSL som analyse og kortlægningsmetode i opsøgende og udegående klubarbejde.

Feltnoter fra ungdomsklub møde med unge dateret 6. januar samt opsamlende noter i min logbog 1. feb. 2023. Noter er nedskrevet på baggrund af en deltagerobservation (Østergaard: 2017 i Engsig red. s. 32), der

havde til formål at fremlægge resultaterne af DSL jf. udviklingsprojektet. Observationen havde til formål at beskrive hvad der skete, når de opsøgende klubmedarbejdere fremlagde deres foreløbige bud på DSL. Efterfølgende blev observationerne drøftet på projektgruppemøde i det ovennævnte projekt, hvor der også er taget noter i min logbog, som udgør empirisk materiale.

”Vejledningen om klubtilbud og andre socialpædagogiske fritidstilbud” (Socialministeriet 1998), dette dokument er udvalgt, da det er et helt centralt dokument i forhold til at forstå fritids- og ungdomsklubbernes opgave med det opsøgende og udegående klubarbejde.

Analysestrategi

Analysen tager udgangspunkt i Callons hjælpebegreb *problematisering*, momentet, hvor en aktant definerer en problematik således, at også andre aktanter bliver en del af problematikens netværk. Det vil sige, at jeg forfølger og analyserer, hvorledes mine empiriske dokumenter som aktanter *problematiserer*, altså skaber forbindelser til andre aktanter bl.a. ungdom, ungdomsliv og lokalområder og DSL.

Jeg anvender ligeledes begreberne *interessering* og *indrullering*. Interessering bruges til at se, hvordan kommune, klubområdet og fritids- og ungdomspædagogerne pålægges og stabiliseres med en særlig funktion og identitet, som jeg ser som værn mod udsathed. Indrullering bruges til at se på de magtkampe og forhandlinger, der bl.a. pågår i fremlæggelsen af Det Sociale Landkort og i dialogen med de unge herom og dermed får vi blik for udsathed og hvad den kan blive til.

Med ANT har udsathed ikke en essens, men må undersøges i kraft af de aktanter der forstærker og udfordrer dets netværk. Udsathed bliver med ANT ikke et spørgsmål om meningstilskrivning, men mere hvordan udsathed performes/gøres igennem min empiri set som aktanter i processuelle og relationelle netværk. Jeg analyserer dermed udsathed som translationsprocesser, der eksisterer i processuelle og relationelle arbejdende netværk, bestående af både menneskelige og ikke-menneskelige aktører.

Det Sociale Landkorts oprindelse – Socialministeriets aktør-netværk.

Vi må gå historisk til værks for at kunne følge og opspore de aktører, som reetablerer det opsøgende klubarbejde med tilhørende udsathed. Det empiriske afsæt er Servicelovens § 19-22 med tilhørende vejledning: Vejledning om Klubtilbud og andre socialpædagogiske fritidstilbud (Socialministeriet: 1998).

Problematisering

Med dette hjælpebegreb kan vi opspore hvordan aktanter skaber forbindelser og danner netværk. I det nedenstående viser jeg hvorledes projektbeskrivelsen genaktualiserer en historisk forbindelse til

Socialministeriets: Vejledning om klubtilbud og andre socialpædagogiske fritidstilbud (Socialministeriet 1998).

Det vil sige jeg med afsæt i mit empiriske grundlag opsporer følgende netværk: *Corona - Projekt opsøgende arbejde, for hvem, hvorfor og hvordan? -Socialministeriet (staten)-lovgivning- vejledning om klubtilbud.- børn-unge-lokalområdet-ungemiljøer-analyse-vurdering-mål-rammer-ressourcer-organisering.*

I den kommunale projektbeskrivelse står der, at man ser og vil afprøve det opsøgende klubarbejde som en metode der forløber i faser:

Faserne er beskrevet som socialt gadeplansarbejde (Borrits og Rasmussen, 2012) og må siges at være en videreudvikling af en teoretisk beskrivelse af det opsøgende klubarbejde, udgivet af Dansk Ungdomsklubseminarium (Hensen, Justesen, Mørch og Laursen, 1994), der også opererer med en teoretisk beskrivelse i faser, men her kun 4 faser.

(Projektbeskrivelsen)

Gadeplans opsøgende og udegående klubarbejde eksisterer som skrøbelige forbindelser til historiske dokumenter for et klubområde som sociologi (Larsen 2015 s. 105). En skrøbelig forbindelse er i ANT at forstå, som et ikke-vedligeholdt netværk af stærke aktanter f.eks. et ministerium, eller en kommune. Når netværket fremstår skrøbeligt er det ikke ensbetydende med at det ikke eksisterer, vi kan f.eks. finde forbindelsen igennem retsinformation og historiske lovgivningsmæssige dokumenter (og denne artikel).

I det moment hvor det opsøgende klubgadeplansarbejde skaber forbindelse til en faseforståelse af denne metode, med en første fase omhandlende analyse og kortlægning:

Igennem projektet vil medarbejderne gøre sig erfaringer med en fasedelt teoretisk forståelse af gadeplansarbejde og transformere denne ind i en egen kontekst.

(Projektbeskrivelsen)

Faserne, i alt 8 består af følgende:

(1) Analyse og kortlægningsfasen.....

(Projektbeskrivelsen)

skabes en forbindelse til et klubområde med tilhørende vejledning, da klubområdet var en del af Socialministeriets netværk. Igennem denne forbindelse ses unges behov, problemer og ressourcer som koblet til deres deltagelse i samfundet. I vejledningen kan det ses således:

”Det er nødvendigt, at både kommunen og klubberne analyserer det lokalsamfund, som klubberne er en del af, herunder hvilken kultur- og befolkningssammensætning der er, og gør sig bekendt med, hvilke behov der er blandt områdets børn og unge. Som et element heri må det vurderes hvilke ressourcer og problemer, der ligger i ungdomsmiljøet, hos de unge selv og i lokalområdet i øvrigt.”

(Vejledning om klubtilbud og andre socialpædagogiske fritidstilbud 1998, kpt. 5.1: Lokalområdet og de unge)

Interessering

Vi ser, at børn og unge stabiliseres som samarbejdspartnere. Disse samarbejder skal omhandle det at have og udvikle aktivitets- og samværsformer, hvilket også gælder børn og unge, som har behov for støtte.

”Indholdet i det enkelte tilbud skal tilrettelægges i samarbejde med tilbudets brugere. Børnene og de unges egen medvirken og medbestemmelse er af stor betydning for, at de oplever tilbudet som deres, og er samtidig et vigtigt middel til at støtte den enkelte i en social og personlig udviklingsproces.”

(ibid.)

Den samarbejdende pædagog stabiliseres og pålægges en identitet som en lyttende og trænende pædagog, der træner børn og unges ansvarstagen/deltagelse for og i deres klubtilbud:

”Der skal samarbejdes med børnene og de unge om tilrettelæggelsen af indholdet i tilbudene, der skal lyttes til brugernes ønsker og behov, og de skal - alt efter alder og modenhed – inddrages i planlægningen og gennemførelsen af aktiviteter.”

(ibid)

I dette moment i vejledningen stabiliseres der en identitet og en funktion, hvor kommunen og de enkelte klubtilbud samt ungdomspædagogerne i klubtilbuddene, som handlende (agens) aktanter, igennem viden om ungdommen, hvor ungdommens problemer og ressourcer ses som koblet til deres deltagelse i samfund.

I forlængelse af denne vidensinformerede opgave skabes der en særlig organisationsforståelse.

”Institution og arbejdsform

Klubtilbud og andre socialpædagogiske fritidstilbud skal således forstås både som institutioner med og uden registrerede medlemmer og som en arbejdsform, som aktivt og opsøgende kan målrette sin indsats såvel på det generelle fritidsområde som i forhold til børn og unge, som har behov for særlig socialpædagogisk støtte”.

(ibid)

Men da både børn og unge samt lokalområder ej er statiske, kan hverken mål og rammer eller pædagogiske tilgange til de unge fastlægges en gang for alle, men de må i stedet revideres med jævne mellemrum.

”Da ungdomsmiljøerne og lokalområderne er foranderlige størrelser, indebærer dette, at mål og rammer ikke kan fastlægges en gang for alle, men må revideres med jævne mellemrum.”

”Det vil være naturligt at kommune fastlægger mål og rammer i en dialog med klubmedarbejderne og andre der har den direkte kontakt med det lokale ungdomsmiljø.”

(ibid.)

Tilblivelse af udsathed i en delvis forbindelse til staten

Udsathed i det analyserede aktør-netværk ses som et ungdomsgruppeliv, der leves i en kobling med lokalområder. Dette lokalområde koblet ungdomsliv kan præges af både problemer og ressourcer.

Udsathed bliver hermed manglende deltagelse i fællesskabende samarbejder i det at gøre klub.

Forbindelserne i det analyserede netværk er skrøbelige. Dette fordi at klubområdet er ”udvandret” fra Socialministeriet, over Familie- og forbrugerministeriet til Undervisningsministeriet. Fra Lov om Social Service til Dagtilbudsloven. Corona (fordi Corona sendte unge og pædagoger på gaden) genetablerer denne forbindelse, nu med en vejledning, der ikke er aktiv med agens i et Socialministerium, men som historisk dokument i retsinformation.dk

Pizzamøde i ungdomsklubben

Via ”Et referat fra ovenstående projekt” kan vi se at beskrivelsesmetoden af ungdomsliv Det Sociale Landkort er sammenføjet af følgende elementer:

Gruppens navn (de opsøgende klubmedarbejdere navngiver gruppen, så alle ved, hvad der tales om) - Antal unge i gruppen - Køn - Alder - Lokalområde og skoledistrikt - Geografisk tilhør (hvor holder de unge til i lokalområdet) - Etnisk baggrund - Organisering og hierarki - Skole, uddannelse og arbejde - Social status - Fritid - Fester - Rusmidler - Kriminalitet, chikane, mobning - Selvdestruktiv adfærd - Forbrugskultur, neotribe, marginaliseringskultur - Æstetik og stil - Relationer og venskaber - Gruppens position i verden - Gruppens ressourcer.

Denne artikel levner ikke plads til en analyse de ovenstående elementer som aktører. Her skal der blot konstateres at udsathed, igennem DSL (Larsen, Gundelach og Sørensen, 2006) ses som de omstændigheder unge mennesker er forbundet med i deres ungdomsliv. Herved anes en forståelse af en socialpædagogisk ungdomspædagogik, som den bl.a. ses den hos en af socialpædagogikkens forfædre, Pestalozzi i Rosendal Jensens oversættelse (Jensen, 2021 s. 63.) DSL bliver dermed et redskab i en socialpædagogisk ungdomspædagogik, der på den ene side udpeger unge i problemer/med ressourcer, men som samtidig skal hjælpe til sikker intervention via dialog og samarbejde.

I denne anden del af artiklen går vi frem til nutiden til januar 2023. Vi skal se, hvad der sker med udsathed, og hvordan den delegeres i netværket, der opspores igennem aktørerne: *Et indkøbscenter - DSL – Ungdomsklub – Pizzamøde-opsøgende klubmedarbejdere-unge-samtaler – unges ønsker og behov – udsathed.*

Dette netværk bliver til igennem en opsynsmand/vagt ved det nærliggende indkøbscenter, benævnt Charlottemarkedet. Igennem denne kontakt gøres Charlottemarkedet, de unge, de opsøgende medarbejdere og DSL via *problematisering* til en del af det samme netværk. Der sættes et møde op i den lokale ungdomsklub med en invitation til pizza. I dette moment sker der en *problematisering*, hvor der opstår en forbindelse mellem fortidens politiske dokumenter, DSL, ungdomsklub, de opsøgende medarbejdere - samtaler – unges ønsker og behov – udsathed og pizza.

”Jeg befinder mig i en ungdomsklub sidst på eftermiddagen en fredag i januar 2023. De opsøgende klubmedarbejdere har i samarbejde med den lokale ungdomsklub inviteret på pizza og drøftelse af DSL. De opsøgende klubmedarbejdere har observeret og taget kontakt til de unge på Charlottepladsen, og de har beskrevet gruppen med afsæt i manualen for DSL. Nu ønsker de at komme i dialog med gruppen herom. OPS-medarbejderne er spændt på om de unge overhovedet vil dukke op til mødet. Deres invitationsstrategi er gået via en ung, som de har set som en form for ”leder” og de har spurgt ham om han ville hjælpe. Det ville han. Snart er hele gruppen samlet i ungdomsklubben. OPS-medarbejderne er lykkedes med de to første faser analyse og kortlægning samt kontaktetablering – kan relationerne styrkes?

(Baseret på feltnoter 6. januar 2023 kl. 17.00)

Inden mødet går i gang er ungdomsklubben fuld af unge, som har valgt at deltage i pizzamødet. Det er lykkedes for de opsøgende gadeplansmedarbejdere at skabe og opretholde en kontakt, der har medvirket, at de unge kommer til mødet.

Mehmet (pædagog) byder velkommen og præsenterer formålet med aftenen, og han siger: ”Vi er nysgerrige på jer, hvilket er god ting for os. I er en sjov gruppe, der hænger sammen på forskellig vis på tværs.”

(Nogle unge griner)

Medarbejderne præsenterer et spørgeskema og idéen om at kvalificere viden ....

Pia (pædagog) .. ”vi vil ikke registrere, men vi er nysgerrige”

Ung: ”hvad hvis man ikke kan skrive eller stave”

Ove: ”Vi har brug for jeres hjælp til at blive bedre til at hjælpe jer...”

De unge går i gang med at skrive og svare på spørgsmål

Pia: ”Navnene bliver ikke brugt til noget som helst ....”

Ove: "Hvad skal det bruges til? Det ryger ikke i en database ..."

Pige, "Men hvad vil I så bruge det til.."

Ove: "For at få viden om jer.."

Ung: "Nu er jeg færdig jeg kan ikke huske mere.."

Michael: "Vi har jo også en forestilling om hvordan ungdomsliv ser ud"

Ung: "Hvad vil I lave med de her informationer ...."

Ung: "I ved jo godt alt det her i forvejen"

OPS-medarbejderne skulle skabe dialog om DSL. Denne dialog om perspektiver, er *interessering*, altså forhandlinger om hvordan unge og ops-medarbejdere skal tolke og forstå medarbejdernes beskrivelser i DSL. Dette sker ikke, i stedet skabes en ny *problematisering* – en ny aktør bringes på banen – i form af et spørgeskema.

Resultatet af denne problematisering skaber små forhandlinger og magtkampe..."*hvad skal det bruges til*"... (interessering). Dette måske fordi de unges forventninger om pizza delegerer og translaterer de unge til informanter for et spørgeskema. En enkelt ung protesterer højlydt herom, fordi hun mener at OPS-medarbejderne godt ved, hvad der spørges om i skemaet...(I ved jo godt alt det her i forvejen).

Det ser ud til at være svært for OPS-medarbejderne at få italesat DSL over for de unge. I aftale med OPS medarbejderne besluttes det, at observatøren skal bringe beskrivelser fra DSL på banen.

Jessica: Vi har skrevet noget om jer som er vores eget foreløbige billede af jer, vi kalder det et DSL. Det vil vi gerne tale med jer om. Vil kalder jer for "Charlottepladsens ungegruppe".

Ung: Det er da noget mærkeligt noget at kalde os, vi er da ikke sådan en rockergruppe der laver ballade med stoffer og sårn..vi bliver bare set på af andre på en mærkelig måde når vi er på pladsen

DSL og ungdomspædagogernes systematiske beskrivelser om unge kritiseres af de unge, der ikke bryder sig om mærkatet: "Charlottepladsens Unge".

Ung: Vi har jo ikke andre steder at gå hen – kan I ikke bare åbne noget mere her i ungdomsklubben?

Ung: Det gør en verden til forskel for os at klubben er åben!

Ved et værkstedsmøde (Logbog 1. februar, 2023) i projektet forklarer OPS. – medarbejderne den svære rolle og tøven med at fremlægge DSL. Her giver de udtryk for, at de skulle have brugt mere tid på at forberede denne fremlæggelse, både hvad angår strategi (plenum, mindre grupper) og metoder til at få den enkelte unges tanker/overvejelser frem i et trygt miljø. Dette er bl.a. svært, fordi DSL også producerer

udsathed igennem stigmatisering. Flere gange har dette konfliktfyldte felt været drøftet med det resultat, at netop igennem fremlæggelsen opstår der mulighed for konflikten re-orientering mod samarbejde.

Dette arbejde kræver *tid* og *opmærksomhed* (aktanter) (min logbog 1. februar 2023). Herved er der et moment, hvor forberedelse af møder med unge forbundet til DSL gøres til en del af netværket (problematisering). Herved translaterer OPS-medarbejderne i mine noter, i en refleksion sig som medarbejderne, der strategisk forbereder sig på møderne med behov for dialogværktøjer og strategier for disse facilitierende møder. Herved kan de translaterer og forskyde den udsathed, som DSL producerer igennem beskrivelser til et reelt samarbejde med de unge. Det bliver her et centralt spørgsmål, hvordan der kan etableres samarbejder med unge i udsathed i mellemrummet mellem opsøgende klubarbejde, ungdomsklubarbejdet og støttende foranstaltninger.

I forlængelse heraf kan der opstå forhandlinger, altså *indrullering*, med ledelsen om vigtigheden af disse forberedelser kontra det at være tilstede i de "hot-spots" hvor ungdomslivet leves, men også mere bredere indrulleringsprocesser med mange kommunale samarbejdspartnere.

Ved det samme værkstedsmøde (*Logbog 1. februar, 2023*) drøftes også, at der er en "førstegang for alt" og at tingene bliver til mere sikker intervention igennem øvelse, men også at netop denne gruppe som valgte at blive ved pizzamødet og drøfte DSL optræder i kommunale tværfaglige sammenhænge, som de mest udsatte unge pt. i kommunen, hvor konflikter og tilspidsede situationer ofte optræder. Dette kan være en medvirkende forklaring på at en analyserende og vurderende beskrivelse kunne være forbundet med risiko for konflikt og ødelæggende for samarbejde, hvis den blev fremlagt. Denne følelse af potentiel konflikt kunne have siddet som en spærring i OPS-medarbejderne.

Med ved alligevel at fremlægge DSL, på trods af usikkerheden, valgte denne gruppe af unge at gå ind i samtalen, blive siddende ved bordet, drøfte og diskutere og komme med ideer til hvad der skal til – momentet, hvor der sker translation igennem *indrullering*.

Præcis i dette moment sker der en translation af udsathed på Charlottepladsen, hvor de unge ses som udsatte igennem indkøbscenterets vagtmand, OPS-medarbejdernes beskrivelser igennem DSL, pizzaservering i ungdomsklubben til deltagende aktører i det at gøre klub:

Ung: Vi har jo ikke andre steder at gå hen – kan I ikke bare åbne noget mere her i ungdomsklubben?

Ung: Det gør en verden til forskel for os at klubben er åben!

I dette momentet translateres der en åbning for et reelt samarbejde med de unge. Spørgsmålet bliver hvilke aktanter OPS-medarbejderne, i samarbejde med ungdomsklubben, skal bringe på banen

(problematisering) for at forstærke, ud over pizza, den pågående translation af udsathed fra beskrivelser af udsathed og oplevelser af udsathed i et tværfagligt samarbejde til et deltagende samarbejde med unge i at gøre ungdomsklub. I forlængelse heraf rejser der sig flere spørgsmål:

Kan de unge bringes til tage ansvar for udvide åbningstiden igennem formaliseret og forpligtende aftaler?

Hvordan give de unge de nødvendige kompetencer for at lede og organisere en ungdomsklubaften?

Kan de unge blive så sikre i ansvarstagen for ungdomsklubben, at de kan få nøgler og translateres som frivillige?

Er en sådan ungdomsklubaften selvorganiseret mellem unge eller organiseret sammen med socialpædagogiske ungdomspædagoger?

Svarene på disse spørgsmål kender vi ikke på forhånd. Hvilke aktanter kan eller skal OPS-medarbejderne og ungdomsklubmedarbejdere opfinde og forbinde til netværket, således at produktion af udsathed translateres til deltagelse? Vi kan ikke vide det. Derimod kan vi se, at en lokal ungdomsgruppe, kommunalt iagttaget som de pt. mest udsatte unge, åbner for en forbindelse til en socialpædagogisk ungdomspædagogik igennem ønsket om mere åbningstid i ungdomsklubben.

Denne translation af udsathed til deltagelse i demokratisk fællesskab i ungdomsklubben sker via DSL, som på den ene side producerer udsathed og konflikt, igennem beskrivelser af unges ungdomsliv som problemer og ressourcer i lokalområde, men på den anden side kan åbne op for dialog og samarbejde med de unge, hvorved udsathed kan translateres og forskydes til deltagelse og reducere af udsathed.

Bekæmpelsen af udsatheden og fremme af deltagelsen ligger i en balance mellem vedligeholdelse af dialogen og samarbejdet med afsæt i DSL og at give de unge, det, de ønsker – mere åbningstid og hvor de unge samtidig trænes i ansvarstagen for deres ungdomsliv, igennem det at tage ansvar for udvidelsen af åbningstiden i ungdomsklubben. Herved bliver de unge deltagende aktører i deres ungdomsliv, mere end som objekter for pædagogers tilbud om aktiviteter med unge.

Konklusion

Denne artikel har analyseret udsathed som delvist forbundne aktør-netværk. Artiklen viser forskellige konfigurationer af udsathed. Udsathed dukker op som skrøbelige forbindelser til historiske statslige politiske dokumenter. Forbindelser som skaber udsathed i et ungdomsliv i lokalområder og forbindelser som er medførende problemer og ressourcer, men som socialpædagogiske ungdomspædagoger skal kunne analysere med det formål at invitere unge til samarbejde om det at skabe ungdomsklub.

I dette samarbejde mellem unge og socialpædagogiske ungdomspædagoger forskydes udsathed til deltagelse i demokratisk fællesskab.

Vi ser ligeledes udsathed blandt unge som forbundet til et særligt sted; et indkøbscenter samt som optrædende i en beskrivelse, en analyse og vurdering, som pædagogerne benævnte DSL. Vi ser udsathed konfigureret i et tværfagligt kommunalt samarbejde og i et konkret møde i en ungdomsklub.

Det betyder at vi skal være varsomme med at slå fast hvad udsathed *ER*, men derimod forstå udsathed som noget der eksisterer i mange forskellige former og udgaver, som med ANT kan ses som overlappende og delvist forbundne med pædagogisk praksis bestående af heterogene aktanter. Hermed kan vi begynde at ane en socialpædagogisk ungdomspædagogik som *translation*, idet pædagogerne med ANT kan få fleksibelt reservoir af begreber set som aktanter, der skal i spil for at translaterer udsathed hos unge til samarbejdende deltagelse i at gøre ungdomsklub.

Herved udfordres og forskydes en socialpædagogisk ungdomspædagogik som værn mod udsathed, der bygger på voksnes på forhånd tilrettelagte tilbud *for* unges succes, hvori unge dukker op som objekter for disse tilbud til et samarbejde *med* unge om det at gøre klub, hvori unge dukker op som subjektive deltagende aktører, der yder påvirkning af deres omgivelser.

Litteraturliste

Agerschou, Toke og Pedersen, Lisbeth (1989). *Frontklubprojektet: Mellem 10 – 14*. København: LDK-Information.

Borrits, Ruth og Rasmussen, Hans-Erik (2012). *Opsøgende gadeplansarbejde blandt unge*. København: Hans Reitzels Forlag.

Callon, Michel. (1999). Some Elements of a Sociology of Translation: Domestication of the Scallops and the Fishermen of St. Brieuc Bay. I John Law (red.) *Power, Action and Belief: A New Sociology of Knowledge* s. 196-123. London: Routledge.

Fredericia Kommune. (2008) *Klubtilbud – det vi vil*.

Hensen, Per; Justesen, Johs. Starup; Laursen, Svend; Mørch, Sven, (1994). *Opsøgende arbejde som metode*. København: Dansk Ungdomsklubseminarium.

Jensen, Niels Rosendal, (2021), *Ungdom og Socialpædagogik*, i Tidsskrift for Socialpædagogik nr. 2

Johansen, Ejler (red.) (1977). *Fritidspædagogik belyst igennem artikler og interviews*. København: Forlaget Børn og Unge

Klitgaard, Gitte; Pihl Hansen, Sussanne, (2001). *Ideer og inspiration til arbejdet med socialt udsatte unge – Erfaringsopsamling med OPS-pulje*. Hillerød: UFC-Unge.

Larsen, Jesper, Gundelach, Søren og Sørensen, Anne-Stina (2006) *Klub 7000 – Netværket*. Fredericia Kommune.

Larsen, Jesper (2015). *Fritid – den nye elev i klassen – Strategisk Pædagogisk Ledelse*. Odense: Ungdomsringsen.

Larsen, Jesper (2021). *SFO, Klub- og Ungeområdet – det sjove præstationsrum balanceret imellem afslappende sjov fritid og alvorlig sjov fritid*. Tidsskrift for Socialpædagogik s.17 – 30. Dansk Forening for Socialpædagogik

Larsen, Jesper (2023). Ungt lederskab i demokratisk fællesskabelse. I Trine Ankerstjerne (Red.) *Temaer og aktiviteter i skole- og fritidspædagogik*. København: Hans Reitzels Forlag.

Latour, Bruno (1999). On recalling ANT. In J. Law, & J. Hassard (Eds.) *Actor Network Theory and After* (s. 15-25). Oxford: Blackwell Publishing.

Latour, Bruno. (2008). *En ny sociologi for et nyt samfund, introduktion til Aktør-Netværksteori*. København: Akademisk Forlag.

Laursen, Svend og Jørgensen, Jes (1996). *Klubben som arbejdsform*. København: BUPL.

Mørch, Sven, (1993) *Ungdomsprojekter*. København: Rubikon.

Mørch, Sven; Frost, Søren; Sieling, Henrik, Laursen, Svend. (1995). *Ungdomsliv og ungdomsklubben – BUPL's 14 – 25 års projekt*. København: BUPL Forbundet af pædagoger og klubfolk.

Petersen, K.E., Sørensen, L.H., Sørensen, T.E.M., & Ladefoged, L. (2019). *Fritids- og ungdomsklubbers betydning for børn og unges hverdagsliv og fællesskaber i udsatte boligområder*. AU Library Scholarly Publishing Services.

Petersen, K.E., & Sørensen, T.E.M. (2021). *Fritids- og ungdomsklubbers betydning for børn og unges trivsel og udvikling*. Pædagogisk Indblik, 11.

Ratner, Helene (2013). *Inklusion: Dilemmaer i organisation, profession og praksis*. København: Akademisk forlag.

Ratner, Helene. (2018): *En stjålen knallert og kvalitetsindikatorer: Opsæthed i skolen som delvist forbundne Aktør-Netværk*, s. 6-12. Unge Pædagoger, Nr. 4.

Ringskou, L., & Gravesen, D.T. (2020). *Med viden skal skole- og fritidspædagogik bygges: En kortlægning og kritisk analyse af forskningsbaseret litteratur på feltet for skole- og fritidspædagogik i Danmark*. Forskning i Pædagogers Profession og Uddannelse.

Schultz, Christoffer. (2022): *Nødvendigheden af en teoretisk referenceramme for ungdomspædagogisk faglighed*. Forskning i Pædagogers Profession og Uddannelse, vol. 6. nr. 2

Socialministeriet (1998). [Vejledning om Klubtilbud og andre socialpædagogiske fritidstilbud til større børn og unge efter lov om social service \(retsinformation.dk\)](https://www.retsinformation.dk/eli/lov/1998/11/1)

Ungdomskommissionen (1952). *Ungdommen og Fritiden*. Betænkning afgivet af Ungdomskommissionen. København: J.H. Schultz A/S Universitetsbogtrykkeri.

Østergaard, Charlotte I Engsig (2017) Observation i pædagogiske kontekster. I Thomas Thyrring (red.) *Empiriske undersøgelser Metodiske greb* s. 27 – 44. København: Hans Reitzels Forlag.

Jesper Larsen

jesper@jesperlarsen.nu

Fritidspædagog, PD Ungdomspædagogik, MA Ledelse og organisationsudvikling

Selvstændig indehaver www.upol.dk

Heibergsgade 27 st. 1 tv, 8000 Aarhus C